

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาวิจัยเรื่องการศึกษาลักษณะการพึ่งตนเองทางเศรษฐกิจชุมชนของชุมชน ตำบลวังอ่าง อำเภอชะอวด จังหวัดนครศรีธรรมราช เป็นงานวิจัยเชิงสำรวจ (survey research) มีวิธีการดำเนินงานดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง
2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย
3. วิธีสร้างและตรวจสอบเครื่องมือ
4. การเก็บรวบรวมข้อมูล
5. การวิเคราะห์ข้อมูล
6. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ ประชาชนที่อาศัยอยู่ใน ตำบลวังอ่าง อำเภอชะอวด จังหวัดนครศรีธรรมราช จำนวน 9 หมู่บ้าน ทั้งมีอาชีพ และไม่มีอาชีพ อายุระหว่าง 18-60 ปี (วัยแรงงาน) มีประชากรประมาณ 4,084 คน 2,347 ครัวเรือน

กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่าง หาขนาดของกลุ่มตัวอย่างโดยใช้สูตร Yamane โดยเปิดตาราง ใช้ตาราง Yamane จากหนังสือระเบียบวิธีการวิจัย (ศักดิ์วัลย์ เพชร โรจน์ และอังฉรา ชำนิประศาสน์, 2547, หน้า 230)

$$n = \frac{N}{1 + Ne^2}$$

การแทนสูตร

n = ขนาดกลุ่มตัวอย่าง

N = ประชากรที่ใช้ในการศึกษา

e = ความผิดพลาดที่เกิดขึ้น (หรือกำหนดความเชื่อมั่น 5%)

สำหรับการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยกำหนดสัดส่วนประชากรเท่ากับ .05 ต้องการระดับความเชื่อมั่น 95% และยอมให้คลาดเคลื่อนได้ 5%

$$\begin{aligned} n &= \frac{4,084}{1 + 4,048 (.05)^2} \\ &= \frac{4,084}{11} \\ &= 364 \end{aligned}$$

ขนาดตัวอย่างที่คำนวณได้เท่ากับ 364 ตัวอย่าง ดังนั้นผู้วิจัยจึงกำหนดขนาดตัวอย่างเป็นจำนวน 364 ตัวอย่าง

วิธีการสุ่มตัวอย่าง

ในการเลือกกลุ่มตัวอย่างในการวิจัยครั้งนี้ใช้วิธีสุ่มครั้งนี้ใช้วิธีการสุ่มดังนี้ คือ กำหนดหมู่บ้าน ในตำบลวังอ่าง อำเภอชะอวด จังหวัดนครศรีธรรมราช มีทั้งหมดจำนวน 9 หมู่บ้าน 2,347 ครัวเรือน ซึ่งนำมาใช้เก็บข้อมูลทั้งหมด ต่อมาจึงกำหนดจำนวนครัวเรือน โดยใช้วิธีการสุ่มอย่างง่าย (simple random sampling) โดยการจับฉลากบ้านเลขที่ในแต่ละหมู่บ้านให้ครบจำนวนตามสัดส่วนโดยใช้ครัวเรือนละ 1 คน การสุ่มตัวอย่างในแต่ละหมู่บ้าน โดยใช้สัดส่วนระหว่างประชากรทั้งหมดจำนวนตัวอย่างที่ต้องการศึกษา คือ 4,048 คน ต่อ 364 คน ดังตาราง 1

ตาราง 1

จำนวนประชากรและกลุ่มตัวอย่างในการวิจัย

ชื่อหมู่บ้าน	จำนวนประชากร (คน)	จำนวนครัวเรือน (ครัวเรือน)	กลุ่มตัวอย่าง (คน)
1. บ้านท่าไทร	476	355	42
2. บ้านหนองอินทรีย์	361	219	34
3. บ้านหนองบัว	390	217	36
4. บ้านควนหรั่ง	582	220	51
5. บ้านวังหอน	371	287	34
6. บ้านควนมิตร	600	340	53
7. บ้านครองใหญ่	600	305	53
8. บ้านควนมีชัย	380	208	32
9. บ้านควนไม้บ้อง	324	196	29
รวม	4,084	2,347	364

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อการวิจัย คือแบบสอบถาม (questionnaire)

1 ชุด ซึ่งประกอบด้วยคำถาม 3 ตอนดังนี้

ตอนที่ 1 สถานภาพส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา สถานภาพ อาชีพ และรายได้ คำถามแบบเลือกตอบ (checklist)

ตอนที่ 2 สถานภาพด้านสิ่งแวดล้อม ได้แก่ จำนวนที่ดินทำกิน การเป็นสมาชิกองค์การชุมชน การได้รับการฝึกอบรม และการได้รับข่าวสาร

ตอนที่ 3 ลักษณะการพึ่งตนเองทางเศรษฐกิจชุมชน ได้แก่ ด้านการผลิต ด้านการบริโภค และด้านการจำหน่าย ลักษณะคำถาม ใช้มาตราส่วนประเมินค่า 5 ระดับ (rating scale) โดยกำหนดเกณฑ์การให้คะแนนดังนี้

- 5 หมายถึง มากที่สุด
- 4 หมายถึง มาก
- 3 หมายถึง ปานกลาง
- 2 หมายถึง น้อย
- 1 หมายถึง น้อยที่สุด

โดยกำหนดการแปลผลระดับการมีส่วนร่วมเป็น 5 ระดับ ดังนี้

คะแนนเฉลี่ย	4.50-5.00	หมายถึง	มากที่สุด
คะแนนเฉลี่ย	3.50-4.49	หมายถึง	มาก
คะแนนเฉลี่ย	2.50-3.49	หมายถึง	ปานกลาง
คะแนนเฉลี่ย	1.50-2.49	หมายถึง	น้อย
คะแนนเฉลี่ย	1.00-1.49	หมายถึง	น้อยที่สุด

วิธีการสร้างและตรวจสอบเครื่องมือ

การสร้างและตรวจสอบเครื่องมือในการเก็บข้อมูล ผู้วิจัยได้ดำเนินการดังนี้

1. ศึกษาตำรา เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการพึ่งตนเองทางเศรษฐกิจชุมชน
2. ศึกษาข้อมูลเบื้องต้นเกี่ยวกับลักษณะการพึ่งตนเองทางเศรษฐกิจชุมชน

ตำบลวังอ่าง อำเภอชะอวด จังหวัดนครศรีธรรมราช

3. สร้างเครื่องมือ โดยยึดวัตถุประสงค์ กรอบแนวคิด และจากการศึกษาตำราและเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

4. นำแบบสอบถามฉบับร่างเสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษา และผู้ทรงคุณวุฒิด้านชุมชนอย่างน้อย 3 ท่าน เพื่อตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา (content validity) และความเหมาะสมของภาษาที่ใช้ นำผลที่ได้มาวิเคราะห์ค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับวัตถุประสงค์การวิจัย IOC (Item Objective Congruence index) ของการวิจัยที่ต้องการวัด ดังนี้

$$IOC = \frac{\sum R}{N}$$

R = คะแนนความเห็นของผู้เชี่ยวชาญต่อคำถามแต่ละข้อ

N = จำนวนผู้เชี่ยวชาญ

โดยมีการกำหนดคะแนนที่ผู้เชี่ยวชาญให้ ดังนี้

- +1 หมายถึง คำถามนั้นสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการวิจัย หรือนิยามศัพท์ปฏิบัติการ
 - 1 หมายถึง คำถามนั้นไม่สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการวิจัย หรือนิยามศัพท์ปฏิบัติการ
 - 0 หมายถึง ไม่แน่ใจว่าคำถามนั้นสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการวิจัย หรือนิยามศัพท์ปฏิบัติการ
- เกณฑ์การแปลความหมายมี ดังนี้ (ลัดดาวัลย์ เพชรโรจน์ และอัจฉรา ชำนิประศาสน์, 2547, หน้า 145-146)
- ค่า $IOC > .5$ หมายความว่า คำถามนั้นตรงกับวัตถุประสงค์ของการวิจัย
 - ค่า $IOC < .5$ หมายความว่า คำถามนั้นไม่ตรงวัตถุประสงค์ของการวิจัย
5. ปรับปรุงและแก้ไขแบบสอบถามตามที่อาจารย์ที่ปรึกษาและผู้ทรงคุณวุฒิแนะนำ
 6. นำแบบสอบถามไปทดลองใช้ (try-out) กับกลุ่มตัวอย่างที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างจำนวน 30 คน ที่มีลักษณะเหมือนกลุ่มตัวอย่าง
 7. นำแบบสอบถามข้างต้นไปวิเคราะห์ค่าความเชื่อมั่น (reliability) โดยวิธีหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (α coefficient) ของครอนบาค (Cronbach) ผลการวิเคราะห์พบว่าแบบสอบถามมีค่าความเชื่อมั่น ค่า α เท่ากับ .90 (ลัดดาวัลย์ เพชรโรจน์ และอัจฉรา ชำนิประศาสน์, 2547, หน้า 149)
 8. นำแบบสอบถามที่ปรับปรุงแก้ไขแล้วไปดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการเก็บข้อมูลตามลำดับขั้นตอนดังนี้

1. นำหนังสือขอความร่วมมือในการวิจัยจากบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยรามคำแหงเสนอไปยังสภาตำบล ตำบลวังอ่าง อำเภอชะอวด จังหวัดนครศรีธรรมราช ที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง

2. ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยการนำแบบสอบถามให้สภาตำบลให้ผู้ใหญ่บ้านแต่ละหมู่บ้านช่วยแจกแบบสอบถามให้ลูกบ้าน โดยผู้วิจัยได้มีการชี้แจงทำความเข้าใจกับเจ้าหน้าที่ของสภาตำบล ที่จะนำแบบสอบถามให้กับผู้ใหญ่บ้านที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง

3. การเก็บรวบรวมข้อมูลโดยการขอความอนุเคราะห์ให้ผู้ใหญ่บ้านช่วยแจกแบบสอบถามในวันประชุมประจำเดือนของแต่ละหมู่บ้าน ซึ่งเก็บรวบรวมข้อมูลระหว่างวันที่ 1 มกราคม พ.ศ. 2553 ถึงวันที่ 30 มีนาคม พ.ศ. 2553

การวิเคราะห์ข้อมูล

ในการวิเคราะห์ข้อมูลผู้วิจัยใช้เครื่องคอมพิวเตอร์ โดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

1. ข้อมูลส่วนที่ 1 ข้อมูลสถานภาพส่วนบุคคลของกลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา สถานภาพการสมรส อาชีพและรายได้ วิเคราะห์โดยการแจกแจงความถี่ (frequency) นำเสนอด้วยค่าสถิติร้อยละ (percentage)

2. ข้อมูลส่วนที่ 2 ข้อมูลสถานภาพด้านสิ่งแวดล้อม ได้แก่ จำนวนที่ดินทำกิน การเป็นสมาชิกองค์การชุมชน การได้รับข่าวสาร และหาค่าร้อยละ

3. ข้อมูลส่วนที่ 3 วิเคราะห์การใช้ลักษณะการพึ่งตนเองทางเศรษฐกิจชุมชน โดยวิเคราะห์หาค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (standard deviation) และแปลผลระดับการมีส่วนร่วมของกลุ่มตัวอย่าง โดยแบ่งออกเป็น 5 ระดับ ดังนี้

คะแนน	ลักษณะการพึ่งตนเองทางเศรษฐกิจชุมชน
คะแนนเฉลี่ย 4.50-5.00	หมายถึง มากที่สุด
คะแนนเฉลี่ย 3.50-4.49	หมายถึง มาก
คะแนนเฉลี่ย 2.50-3.49	หมายถึง ปานกลาง
คะแนนเฉลี่ย 1.50-2.49	หมายถึง น้อย
คะแนนเฉลี่ย 1.00-1.49	หมายถึง น้อยที่สุด

4. การทดสอบสมมติฐาน สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ คือ

4.1 เปรียบเทียบระดับของการใช้ลักษณะการพึ่งตนเองทางเศรษฐกิจชุมชนของกลุ่มตัวอย่าง 2 กลุ่ม จำแนกตามตัวแปร เพศ โดยการทดสอบค่าที (t test แบบ independent)

4.2 เปรียบเทียบระดับการใช้ลักษณะการพึ่งตนเองทางเศรษฐกิจชุมชนของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามสถานภาพส่วนบุคคล ได้แก่ อายุ ระดับการศึกษา สถานภาพอาชีพ รายได้ และสถานภาพด้านสิ่งแวดล้อม ได้แก่ จำนวนที่ดินทำกิน การเป็นสมาชิกองค์การชุมชน การได้รับการฝึกอบรม และการได้รับข่าวสาร โดยการวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบทางเดียว (analysis of variance--ANOVA) หากพบความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ค่าเฉลี่ยเป็นรายคู่ โดยใช้วิธี Scheffe' method กำหนดนัยสำคัญที่ระดับ .05

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

จากข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถามนำมาจัดเป็นหมวดหมู่ และทำคู่มือลงรหัส หลังจากนั้นจึงทำการวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติและประมวลผลด้วยคอมพิวเตอร์ โปรแกรมสำเร็จรูป สำหรับค่าสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลและทดสอบสมมติฐาน ดังนี้

1. สถานภาพส่วนบุคคลและสิ่งแวดล้อมของประชาชนที่อาศัยอยู่ในตำบลวังอ่าง อำเภอลำดวน จังหวัดนครศรีธรรมราช ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา สถานภาพการสมรส อาชีพและรายได้ สิ่งแวดล้อม ได้แก่ จำนวนที่ดินทำกิน การเป็นสมาชิกชุมชน การฝึกอบรม การได้รับข่าวสาร วิเคราะห์โดยแจกแจงความถี่ และหาค่าร้อยละ (percentage)

2. วิเคราะห์ข้อมูลสถานภาพด้านสิ่งแวดล้อม โดยการใช้ค่าเฉลี่ย (\bar{X}) และ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (SD)

3. เปรียบเทียบสถานภาพส่วนบุคคลและสิ่งแวดล้อมกับลักษณะการพึ่งตนเอง ทางเศรษฐกิจกิจกรรมชน ทางด้านการผลิต ทางด้านการบริโภค และทางด้านการจำหน่าย ของประชาชน ตำบลวังอ่าง อำเภอชะอวด จังหวัดนครศรีธรรมราช โดยใช้ค่าสถิติ (t test แบบ independent) และวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (analysis of variance--ANOVA) หากพบความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ทดสอบความแตกต่างรายคู่ ด้วยวิธีของเชฟเฟ้ (Scheffe' method)